

دفاع از آزادی

خاطرات گفته‌ها و نوشته‌های

علی اردلان

از جبهه ملی و جنبش آزادی خواهی در ایران

به اهتمام علی حاج قاسمعلی / علی شجاع

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

سرشناسه: اردلان، علی، ۱۳۹۳-۱۳۷۸.
عنوان و نام پدیدآور: دفاع از آزادی (خاطرات، گفته‌ها و نوشته‌های علی اردلان/ از جبهه ملی و جنبش
مشخصات نشر: آزادی‌خواهی در ایران) به کوشش علی حاج قاسمعلی - علی شجاع
مشخصات ظاهری: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۳۹۹
شابک: ۵۶۰ ص
وضعیت فهرست‌نویسی: ۹-۷۳۷-۲۵۳-۶۰۰-۹۷۸
موضوع: اردلان، علی، ۱۳۷۸-۱۳۷۱ - خاطرات/ ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰ -
خاطرات
رده‌بندی کنگره: DSR۱۴۸۶
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۲۴۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۰۹۲۷۹

■ دفاع از آزادی

به اهتمام: علی حاج قاسمعلی - علی شجاع

آماده‌سازی و تولید: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

طراحی گرافیک: پرویز بیانی چاپ و صحافی: دالاهو

نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۴۰۰، ۷۷۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر برای بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه محفوظ است.

هرگونه اقتباس از این اثر، منوط به دریافت اجازه کتبی از ناشر است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری شرقی، پلاک ۷۴.

طبقه سوم، تلفن، ۶۶۴۷۷۴۰۵

www.parsehbook.com / info@parsehbook.com

@ketabeparseh

فروشگاه: تهران، خیابان ولیعصر، رویروی دوراهی یوسف‌آباد، پلاک ۱۹۴۱

تلفن: ۸۸۹۱۸۹۴

فهرست

۹	سر آغاز
۱۳	پیشگفتار
۱۷	مینوی یاد: زندگینامه علی خان آره‌لان
	بخش اول: خاطرات
۲۹	فصل اول: دوران پیش از نهضت ملی
۳۷	فصل دوم: جبهه ملی ایران
۲۲۵	یادداشت‌ها و حوادث بعد از آزادی
۲۴۵	فصل سوم: انقلاب

بخش دوم: گفته‌ها و نوشته‌ها

۲۵۹	فصل اول: مقالات
۴۲۹	فصل دوم: مصاحبه و گفتگو
۴۷۵	فصل سوم: سخنرانی
۴۹۱	فصل چهارم: نامه‌ها
۵۰۱	ضمانت
۵۰۵	تصاویر و اسناد
۵۲۹	نمایه

پیشگفتار

نزدیک به یک قرن از جنبش مشروطیت می‌گذرد، ولی همواره تلاش و کوشش آزادی‌خواهان در راه استقرار حکومت مردم‌سالاری از گزند گروهی هرچند اندک اما صاحب زور و زر در امان نبوده و نیست.

زنده‌یاد محمدتقی بهار (ملک‌الشعرا)، که در فراز و نشیب‌های مشروطیت سهمی داشت، بر این باور بود که سرآغاز مشروطه شرایطی داشت که اکثریت مردم ارتجاعی و اقلیت انقلابی بودند. او در تاریخ احزاب سیاسی ایران، پایه‌گذاران این نهضت را قلیلی روشن فکر می‌داند و می‌گوید: «در آغاز مشروطه دو حزب در ایران پیدا شد: مشروطه‌خواه و مستبد. اعیان و طبقه اول و طبقه سوم یعنی توده مردم مستبد بودند و مشروطه‌خواهان را بی‌دین و انقلابی و هرج و مرج طلب می‌شمردند و مشروطه‌خواهان که عددشان قلیل ولی بیشتر آنان از طبقه باسواد و روشن فکر بودند و می‌توان آنان را طبقه دوم نامید مستبدان را جاهل، ظالم، ارتجاعی و غارتگر می‌شمردند.» مروری بر حوادث این قرن، با کم و بیش اختلاف، مهر تأیید بر ادعای ملک‌الشعرا می‌بهار دارد و به همین جهت در سراسر این سال‌ها، به‌خصوص پس از کودتای اول در ۱۲۹۹ و کودتای دوم در ۱۳۳۲، همواره زورمداران با در اختیار

داشتن اهرم‌های قدرت مانع گسترش آزادی در مفهوم واقعی آن بودند و هستند، آن چنان که باید پذیرفت این رشته سر دراز دارد.

اما تک‌دانه‌هایی در تاریخ معاصر ایران پیدا شدند که با همه قدرت و توان خود جانب مردم را گرفتند و با پشت پا زدن به تمامی امتیازات طبقه خویش، به واقعیتی رسیدند که ژان ژاک روسو چنین بیان می‌کند: «از دست دادن آزادی و اراده در حکم آن است که انسان تمام معنویات خود را به باد نیستی داده باشد ... اگر کسی از آزادی خود دست بکشد، مثل این است که شخصیت انسانی خود را از دست بدهد».

دکتر مصدق در عصر ما در ردیف همین انسان‌های فرهیخته بود. از عجایب دوران حیات دکتر مصدق این است که او در کودتای اول در سال ۱۲۹۹ به مخالفت با رضاخان پرداخت و ناگزیر حدود سی سال بر ضد رژیم استبدادی مبارزه کرد تا موفق شد با حمایت مردم در کوفاه مدتی که به قدرت رسید با ملی کردن صنعت نفت ضربه‌ای مهلک بر پیکر استعمار وارد کند و حسله جنبان قیام ملت‌هایی شود که استعمارگران هستی آنان را به یغما می‌بردند.

محبوبیت دکتر مصدق در سراسر جهان، قدرت‌های استعماری را بر آن داشت تا با کودتای دوم در حمایت از پسر رضاخان در سال ۱۳۳۲، دولت ملی موردعلاقه مردم را ساقط سازند و دکتر مصدق را برای عبرت دیگران تا پایان عمر در زندان و تبعید و اسارت نگاه دارند.

اما واکنش مردم در قالب فعالیت در «نهضت مقاومت ملی» بلافاصله پس از کودتا و اقبال عمومی به راه و روش دکتر مصدق سبب شد پرچمی که برافراشته بود با تلاش پیروان «مکتب مصدق» همچنان در اهتزاز بماند و همه ترفندهای مخالفان این مکتب برای سرکوبی نهضت خنثی گردد. به شهادت تاریخ، در نیم قرن اخیر، آن گروه از یاران نخستین دکتر مصدق که رفیق نیمه راه شدند و عهد و پیمان شکستند به سزای خویش رسیدند و آنان که با همه سخن‌ها و مشقت‌ها ثابت قدم ماندند از حمایت مردم برخوردار شدند.